

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО**

КАФЕДРА ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
фізичної терапії та ерготерапії
2019 р. протокол № __
Зав.каф. _____ проф. Коритко З.І.

**Теми практичних занять
з навчальної дисципліни
«Фізична реабілітація при порушеннях діяльності серцево-судинної системи»
для магістрів
за спеціальністю 227 Фізична терапія, ерготерапія.
(факультет ФТЕ), XI с. (факультет ПК ІІІ ІЗО)**

©Чеховська М. Я.

Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Теоретичні основи діяльності серцево-судинної системи	2	-
2	Діяльність вітчизняних та міжнародних організацій кардіологів	2	-
3	Основні прояви серцево-судинних захворювань	2	-
4	Кардіологічні методи дослідження серцево-судинної системи	2	-
5	Реабілітаційні методи дослідження серцево-судинної системи	2	2
6	Тести з фізичним навантаженням, функціональні класи серцевої недостатності	2	2
7	Фізична реабілітація при захворюваннях серцево-судинної системи	20	6
8	Особливості харчування кардіопациєнтів	2	-
Разом		34	10

Тема 1 (1-е заняття). Теоретичні основи діяльності серцево-судинної системи

Студенти з'ясовують сучасний стан захворюваності, поширеності і смертності від СС захворювань в Україні (статистика, динаміка, причини, фактори ризику, профілактика). Анатомія серця, провідна система. Кровообігання серця, кола кровообігу. Кровоносна і лімфатична системи.

Тема 2 (2-е заняття). Діяльність вітчизняних та міжнародних організацій кардіологів

Студенти аналізують та порівнюють діяльність вітчизняних та міжнародних організацій, асоціацій. Студенти порівнюють рекомендації при різних захворюваннях та шляхи впровадження профілактичних заходів, ведення пропагандистської діяльності здорового способу життя.

Тема 3 (3-є заняття). Основні прояви серцево-судинних захворювань

Студенти знайомляться із передвісниками серцево-судинних захворювань та їх основними проявами.

Тема 4 (4-є заняття). Кардіологічні методи дослідження серцево-судинної системи

Студенти знайомляться із методами обстеження, які використовує кардіолог (інструментальні, лабораторні тощо). Співпраця кардіолога, реабілітолога та пацієнта.

Тема 5 (5-є заняття). Реабілітаційні методи дослідження серцево-судинної системи

Студенти освоюють методи дослідження для реабілітаційного обстеження кардіопациєнта (документальний метод, метод опитування, клінічні методи (інструментальні, функціональні методи тощо), метод тестування, педагогічні методи). Співпраця кардіолога, реабілітолога та пацієнта.

Тема 6 (6-є заняття). Тести з фізичним навантаженням, функціональні класи серцевої недостатності

Студенти знайомляться із провідними методами функціонального дослідження та методиками функціональної діагностики пацієнта, аналізом отриманих результатів та варіантом примітивного тестування в реальних умовах. Функціональні класи серцевої недостатності за NYHA.

Тема 7 (7-16-є заняття). Фізична реабілітація при захворюваннях серцево-судинної системи

Студенти знайомляться із причинами розвитку, факторами ризику, ознаками/проявами, особливостями діагностики, заходами профілактики, наслідками та методичними особливостями фізичної реабілітації наступних захворювань: ішемічна хвороба серця, інфаркт міокарда, гіпертонічна хвороба, гіпотонічна хвороба, ревматизм серця, ендокардит, перикардит, міокардит, кардіоміопатія, облітеруючий ендартеріїт, аневризма аорти, атеросклероз, тромбофлебіт, варикозне розширення вен, вроджені і набути вади серця, серцева недостатність (недостатність кровообігу), аритмії/порушення ритму і провідності серця, дистрофія міокарда (міокардіодистрофія). Вплив рухової активності на якість і тривалість життя.

Тема 8 (17-є заняття). Особливості харчування кардіопациєнтів

Студенти знайомляться із дієтами кардіопациєнтів (столами),

рекомендаціями щодо заборони одних продуктів та обов'язкового включення інших продуктів в раціоні. Вплив харчування на якість і тривалість життя.

Рекомендована література

Основна:

1. Амосов Е. Н. Клиническая кардиология / Е. Н. Амосов. – Киев : Здоров'я, 1998. – Т. 1. – 710 с.
2. Сердце и физические упражнения / Амосов Н. М., Муравов И. В. и др. – 2-е изд., перераб. и доп. – Киев : Здоров'я, 1985. – 80 с.
3. Антропология: дух – душа – тело – среда человека, или пневмапсихосоматология человека / Трифонов Е.В., Трифонов И.Е., Трифонов Д.Е., Трифонова К.Д. – 18-е изд., – Москва, 2015.
4. Аронов Д. М. Руководство по кардиологии / под ред. Чазова Е. И. – Москва, 1992. – Т. 3. – С. 594–640.
5. Аулик И. В. Определение физической работоспособности в клинике и спорте / И. В. Аулик. – Москва : Медицина, 1979. – 196 с.
6. Бабский Е. В. Физиология человека / Е. В. Бабский. – Москва : Медицина, 1972. – 656 с.
7. Гриньків М. Нормальна анатомія : навч. посіб. / Мирослава Гриньків, Тетяна Куцериб, Федір Музика. – Львів : ЛДУФК, 2018. – 224 с.
8. Диагностика и лечение хронической сердечной недостаточности у детей и подростков : метод. реком. / Басаргина ЕН, Леонтьева ИВ, Котлукова НП, Ковалев ИА, Шарыкин АС. – Москва, 2010. – 89 с.
9. Диагностика сердечной недостаточности у детей и подростков / Беловол АН, Князькова ИИ, Сенаторова АС, Шипко АФ. // Серцева недостатність. – 2014. – № 3. – С. 41–52.
10. Белоконь Н. А. Болезни сердца и сосудов у детей / Белоконь Н. А., Кубергер М. Б. – Москва : Медицина, 1987. – 928 с.
11. Бесага Є. М. Тривалі фізичні тренування хворих з хронічною серцевою недостатністю за модифікованим протоколом: вплив на клініко-функціональний стан та характеристики скелетних м'язів Бесага Є. М. // Український кардіологічний журнал. – 2011. – № 4. – С. 68–74.
12. Богдановська Н. В., Кальонова І. В. Сучасні підходи в корекції функціонального стану серцево-судинної системи в дітей старшого шкільного віку / Богдановська Н. В., Кальонова І. В. // Вісник Запорізького національного університету : зб. наук. пр. – Запоріжжя, 2009. – Вип. 2. – С. 10–15.
13. Богдановська Н. В. Фізіологічні механізми адаптації серцево-судинної системи організму підлітків до м'язової роботи / Н. В. Богдановська // Вісник Запорізького національного університету : зб. наук. пр. – Запоріжжя, 2012. – Вип. 9. – С. 123–127.
14. Бокерия Т. А. Сердечно-сосудистая хирургия: болезни и врожденные аномалии системы кровообращения / Бокерия Т. А., Гудкова Р. Г. – Москва, 2007. – 118 с.
15. Коритко З. Загальна фізіологія : навч. посіб. / Зоряна Коритко, Євген Голубій. – Львів : ПП Сорока, 2002. – 141 с.

16. Куцериб Т. Анатомія людини з основами морфології : навч. посіб. / Тетяна Куцериб, Мирослава Гриньків, Федір Музика. – Львів : ЛДУФК, 2019. – 86 с.

17. Мухін В. М. Фізична реабілітація / В. М. Мухін. – Київ : Олімпійська література, 2009. – 488 с.

18. Справочник педиатра / Быков ВО, Бондаренко ГМ, Водовозова ЭВ, и др. – 2-е изд., перераб. – Ставрополь, 2004. – 510 с.

Допоміжна:

1. Василенко В. Х. Пороки сердца / В. Х. Василенко. –Ташкент : Медицина, 1983. – 365 с.

2. Вітомський В. В. Спорт в аспекті фізичної реабілітації при вроджених вадах серця / Вітомський В. В., Лазарева О. Б., Жовнір В. А. // Спортивна медицина. – 2015. – № 1. – С. 18–25.

3. Вітомський В. В. Фізична реабілітація дітей із складними вродженими вадами серця з функціонально єдиним шлуночком після гемодинамічної корекції : автореф. – Київ, 2016. – 20 с.

4. Вітомський В. Застосування засобів фізичної реабілітації після хірургічної корекції коарктації аорти / Вітомський В., Лазарева О., Демідова О. // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2014. – № 2. – С. 49–52.

5. Вітомський В. Фізична реабілітація дітей із вродженими вадами серця: огляд зарубіжного досвіду та досягнень / В. Вітомський // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2015. – № 3. – С. 48–54.

6. Внутренние болезни / под ред. Е. Браунвальда. — Москва : Медицина, 1995. — Кн. 5. — 415 с.

7. Воронков Л. Г. «Шлях» пацієнта з хронічною серцевою недостатністю: якомога довший, якомога комфортніший / Воронков Л. Г. // Серцева недостатність. – 2014. – № 1. – С. 7–10.

8. Все про серце / пер. з англ. В. Крижанівський. – Львів : БаК, 2005. – 432 с.

9. Гейне В. Лабораторная диагностика в детском возрасте / Гейне В., Пленерт В., Рихтер Н. — Москва : Медицина, 1982. — 121 с

10. Даценко І. З. Профілактична медицина / Даценко І. З., Габович Р. Д. – Київ : Здоров'я, 1999. – 692 с.

11. Дикий БВ. Методи об'єктивної оцінки ефективності реабілітаційних заходів при проведенні ЛФК : метод. реком. / Дикий БВ, Добра ПП. – Ужгород, 2013. – 55 с.

12. Дитячі хвороби / за ред. В. М. Сидельникова, В. В. Бережного. – Київ : Здоров'я, 1999. – С. 310–342.

13. Дудник В. М. Диференційовані підходи до лікування серцевої недостатності у дітей із природженими вадами серця в післяопераційному періоді / Дудник В. М., Зборовська О. О. // Буковинський медичний вісник. – 2015. – Т. 19, № 2(74). – С. 70–74.

14. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: навч. посіб. / Т. В. Дуткевич. – Київ : Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.

15. Емец Г. В. Сердечная недостаточность у детей (обзор литературы) / Емец Г. В., Кузьменко С. А., Жовнир В. А. // Современная педиатрия. – 2013. – № 6(54). – С. 172–175.
16. Завацький В. І. Курс лекцій з фізіології : навч. посіб. – Рівне : Волинські обереги, 2001. – 160 с.
17. Івасик Н. Підбір засобів фізичної реабілітації для дітей з порушенням ритму і провідності серця / Наталія Івасик, Оксана Очеретна, Мар'яна Чеховська // Молода спортивна наука України : зб. наук. праць з галузі фізичного виховання, спорту і здоров'я людини. – 2014. – Вип. 18, т. 3. – С. 86–94.
18. Івасик Н. О. Засоби фізичної реабілітації в екстреній допомозі при порушенні ритму та провідності серця / Н. О. Івасик, О. М. Очеретна, М. Я. Чеховська // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2013. – Вип. 7 (33), т. 2. – С. 530–535.
19. Індика СЯ. Фізична реабілітація після інфаркту міокарда в домашніх умовах: навч. посіб. / Індика СЯ, Сітовський АМ. – Луцьк : РВВ ЛІРОЛ Університету «Україна», 2014. – 150 с.
20. Класифікація хронічної серцевої недостатності / Воронков ЛГ, Амосова КМ, Дзяк ГВ, та ін. – Київ : Четверта хвиля, 2003. – 20 с.
21. Классификация ишемической болезни сердца, номенклатура и формирование диагноза : метод, реком. – Москва, 1989. — 21 с.
22. Клиническая оценка лабораторных тестов / под ред. Н. У. Тица. — Москва : Медицина, 1986. — 480 с.
23. Клинические рекомендации. Хроническая сердечная недостаточность. Общество специалистов по сердечной недостаточности. Российское кардиологическое общество. – Москва, 2016. – 92 с.
24. Коваленко В. М. Настанова з кардіології. — Київ : Моріон, 2009. — С. 1202-1295.
25. Коваленко ВМ. Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти діагностики та лікування кардіологічних хворих / Коваленко ВМ, Лутая МІ, Сіренко ЮМ. – Київ : Асоціація кардіологів України, 2007. – 128 с.
26. Коваленко ВН. Проблема качества жизни при хронической сердечной недостаточности / Коваленко ВН, Воронков ЛГ. // Евразийский кардиологический журнал. – 2012. – № 1. – С. 49–56.
27. Коритко З. І. До питання про механізми адаптації серцево-судинної системи до циклічних навантажень / З. І. Коритко // Досягнення біології та медицини. – 2010. – № 2. – С. 70–74.
28. Коритко З.І. Особливості типів кровообігу та функціональних резервів серця у легкоатлетів бігунів різної спеціалізації та кваліфікації / З.І. Коритко // Експериментальна та клінічна фізіологія і біохімія. - 2006. – № 3. – С. 108–113.
29. Кузько М. В. Кардіологія і ревматологія у поліклініці / М. В. Кузько. – Київ : Здоров'я, 2001. – 632 с.
30. Леськів І. Я. Адаптаційний потенціал та функціональні резерви кровообігу студентів з різним видом та об'ємом рухової активності / І. Я. Леськів,

3. І. Коритко, О. О. Мисаковець // Експериментальна та клінічна фізіологія і біохімія. – 2013. – № 3. – С. 77–83.

31. Лечебная физическая культура : справочник / под ред. Л. А. Елифанова. – Москва : Медицина, 2001. – 592 с.

32. Лечебная физическая культура : учеб. для студ. ин-тов физ. культуры / под ред. С. Н. Попова. – Москва : Физкультура и спорт, 1988. – 270 с.

33. Лисенко ГІ, Яценко ОБ, Олійник МВ. Хронічна серцева недостатність в практиці сімейного лікаря: навч. посіб. для студ., лік.-інтернів, сімейних лікарів. Київ: Зовнішторгвидав України; 2002. 72 с.

34. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина / В.В. Клапчук, Г.В. Дзяк, І.В. Мурашов та ін /За ред. В.В. Клапчука, Г.В. Дзяка. – Киев : Здоров'я, 1995. – 312 с.

35. Лікувальна фізична культура : анот. бібліогр. покажч. / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 33 с.

36. Лікувальна фізична культура при захворюваннях серцево-судинної системи : анот. бібліогр. покажч. трьома мовами [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 27 с.

37. Мазепа С. А. Аускультация сердца: органичные і функциональные сердцеві шуми : методична вказівка для студентів до практичного заняття з пропедевтики пульмонології та кардіології / Мазепа М. А. – Львів, 2018. – 3 с.

38. Мазепа М. А. Загальний огляд хворого : метод. вказівка / Мазепа М. А. – Львів, 2018. – 3 с.

39. Мазепа М. А. Огляд окремих частин тіла : метод. вказівка / М. А. Мазепа. – Львів, 2018. – 2 с.

40. Мазепа М. А. Фізикальні методи дослідження серцево-судинної системи. Розпитування та загальний огляд хворих із патологією серцево-судинної системи : методична вказівка для студентів до практичного заняття з пропедевтики пульмонології та кардіології / Мазепа М. А. – Львів, 2018. – 3 с.

41. Мазуров В. И. Внутренние болезни / Мазуров В. И., Ткаченко Е. И., Яковлев В. А. — Санкт-Петербург : Воен. мед акад., 1995. — 230 с.

42. Майданник В. Г. Педиатрия. – Харьков: Фолио, 2002. – С. 162- 178.

43. Мак-Дугалл Дж. Физиологическое тестирование спортсменов высокого класса / Мак-Дугалл Дж., Уэнгер Г.Э., Грин Г.Дж. – Киев : Олимпийская литература, 1998. – С. 210-229.

44. Маликов Н. В. Адаптация: проблемы, гипотезы, эксперименты. – Запорожье, 2001. – 371 с.

45. Маликов Н. В. Теоретические и прикладные аспекты адаптации: Методическое пособие. – Запорожье, 2001. – 56 с.

46. Марченко О. К. Основы физической реабилитации: учеб. для студ. вузов. – Киев : Олимпийская література, 2012. – 528 с.

47. Меерсон Ф.З. Основные закономерности индивидуальной адаптации // Физиология адаптационных процессов. – Москва : Наука, 1986. – С. 10 – 76.

48. Мищенко В.С. Функциональные возможности спортсменов / В. С. Мищенко. – Киев : Здоров'я, 1990 – 200 с.

49. Менеджмент лікової поведінки пацієнта : метод. реком. / за ред. А. Б. Зіменковського. – Львів : ЛНМУ ім. Данила Галицького, 2015. – 59 с.
50. Музика Ф. В. Серцево-судинна система : лекція з навчальної дисципліни "Анатомія людини" / скл. Музика Ф. В. - Львів, 2019. - 12 с.
51. Музика Ф. Рухова активність осіб похилого віку України та Польщі / Федір Музика, Назарій Куриш // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Євгена Приступи. – Львів, 2013. – Вип. 17, т. 4. – С. 105 – 110.
52. Мутафьян О. А. Врожденные пороки сердца. – Санкт-Петербург : Невский диалект, 2002. – 33 с.
53. Национальные рекомендации Общества специалистов по сердечной недостаточности (ОССН), Российского кардиологического общества (РКО) и Российского научного медицинского общества терапевтов (РНМОТ) по диагностике и лечению хронической сердечной недостаточности (четвертый пересмотр): утверждены на Конгрессе ОССН 7 декабря 2012 года, на Правлении ОССН 31 марта 2013 и Конгрессе РКО 25 сентября 2013 года. Сердечная недостаточность. 2013;14;7(81):379–472.
54. Неверов И. В. Лабораторная диагностика инфаркт миокарда. — Чита, 1990. — 115 с.
55. Нормальна фізіологія / за ред. В. І. Філімонова. – Київ : Здоров'я, 1994. – 608 с.
56. О комплексной оценке состояния здоровья детей: приказ Министерства здравоохранения РФ от 30.12.2003 № 621. Одномерные центильные шкалы для оценки физического развития детей: приложение к Приказу от 15 февраля 2010 года № 179.
57. Озолинь ПП. Адаптация сосудистой системы к спортивным нагрузкам. – Рига : Зинатне, 1984. – 134 с.
58. Огороков АН. Лечение болезней внутренних органов. – Москва: Медицинская литература, 2008. – Т. 3; кн. 1. – 464 с.
59. Поллок МЛ. Заболевания сердца и реабилитация / Поллок МЛ, Шмидт ДХ. – Киев : Олимпийская литература, 2000. – 408 с.
60. Реабилитация при заболеваниях сердечно-сосудистой системы / под ред. И. Н. Макаровой. – Москва : ГЭОТАР-Медиа; 2010. – 304 с.
61. Рекомендації з діагностики та лікування хронічної серцевої недостатності / Воронков ЛГ, Амосова КМ, Багрій АЕ, Дзяк ГВ, Дядик ОІ, Жарінов ОЙ, та ін. – Київ, 2012. – 52 с.
62. Рекомендації Асоціації кардіологів України з діагностики та лікування хронічної серцевої недостатності. Серцева недостатність. 2017;1:66.
63. Ройтберг Г.Е. Внутренние болезни: сердечно-сосудистая система / Ройтберг Г.Е., Струтынский А.В. – Москва : Медицина, 2003
64. Свістельник І. Фізична реабілітація : анот. бібліогр. покажч. / Ірина Свістельник. – Київ : Кондор, 2012. – 1162 с.
65. Смолянский БЛ, Лифляндский ВГ. Лечебное питание. Эксмо; 2010. 688 с.

66. Стасишин ОС., Іванів НЯ., Ткачук ГП. Внутрішня медицина. ВСВ “Медицина”, 2010.
67. Судаков К.В. Основы физиологии функциональных систем. – М.: Медицина, 1983. – 272 с.
68. Стандарти діагностики та лікування в загальнолікарській практиці / Ждан ВМ, Шилкіна ЛМ, Бабаніна МЮ, Кітура ЄМ. // Внутрішні хвороби : навч. посіб. – Полтава, 2012. – 224 с.
69. Тестирование в спортивной медицине / В. Л. Карпман и др. – Москва : Физическая культура и спорт, 1988. – 208 с.
70. Фізична реабілітація при порушеннях діяльності серцево-судинної системи : конспект лекцій з навчальної дисципліни / розроб. Чеховська М. Я. - Львів, 2020. - 59 с.
71. Фізична реабілітація при захворюваннях серцево-судинної системи : анот. бібліогр. покажч. трьома мовами [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 111 с.
72. Функціональна анатомія серцево-судинної системи : навч. посіб. / О.О. Шевченко. – Київ : Олімп. л-ра, 2008. – 183с.: іл.
73. Хедман Р. Спортивная физиология: Пер. со швед. / Предисл. Л.А.Иоффе. – М.: Физкультура и спорт, 1980. – 149 с.
74. Чертановський ПМ. Аналіз функціонального стану серцево-судинної системи у юнаків студентського віку. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2012;2:128–131.
75. Чикина СЮ. Роль теста с 6-минутной ходьбой в ведении больных с бронхолегочными заболеваниями. Практическая пульмонология. 2015;4:34– 38.
76. Чеховська М. Важливість залучення батьків у процес реабілітації дітей з хронічною серцевою недостатністю / М. Чеховська // Актуальні проблеми фізичного виховання, спорту і туризму : матеріали VI Міжнарод. науч.-практ. конф. – Мозырь, 2016. – Вип. 10. – С. 46–48.
77. Чеховська М. Вплив фізичної реабілітації на якість життя дітей з хронічною серцевою недостатністю / М. Чеховська, Л. Чеховська // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2017. – № 4(60). – С.46–48.
78. Чеховська М. Ефективність застосування програми фізичної реабілітації для дітей шкільного віку з хронічною серцевою недостатністю I-IIA стадій / Мар'яна Чеховська // Фізична активність, здоров'я і спорт. –2017. – № 2(28). – С. 60-68.
79. Чеховська М. Застосування тесту 6-ти хвилинної ходьби для дітей з хронічною серцевою недостатністю / Мар'яна Чеховська // Теоретико-методичні основи організації фізичного виховання молоді : зб. наук. пр. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2016. – Вип. 1(10). – С. 70–80.
80. Чеховська М. Комплаєнс як запорука позитивного ефекту у процесі фізичної реабілітації / Мар'яна Чеховська // Сучасні тенденції у практиці й освіті з фізичної терапії : тези доп. Міжнарод. наук. семінару. – Львів, 2016. – С. 71-73.
81. Чеховська М. Особливості загартування водою дітей з хронічною серцевою недостатністю / Мар'яна Чеховська // Проблеми активізації рекреаційно-

оздоровчої діяльності населення : матеріали X Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (12–13 трав. 2016 р.). – Львів, 2016. – С. 285–289.

82. Чеховська М. Програма фізичної реабілітації для дітей шкільного віку з хронічною серцевою недостатністю / Мар'яна Чеховська // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2017. – № 1(27). – С. 76–86.

83. Чеховська М. Серцева недостатність у дітей як актуальна проблема фізичної реабілітації / Мар'яна Чеховська // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2015. – № 4(22). – С. 49–58.

84. Чеховська М. Я. Алгоритм обстеження дітей з хронічною серцевою недостатністю / Чеховська М. Я. // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. пр. – Київ, 2016. – Вип. 3(2). – С. 348–352.

85. Чеховська М. Я. Фізична реабілітація дітей шкільного віку з хронічною серцевою недостатністю I–IIA стадій : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : [спец.] 24.00.03 „Фізична реабілітація” / Чеховська Мар'яна Ярославівна ; Львів. держ. ун-т фіз. культури. – Львів, 2018. – 20 с.

86. Чеховська М. Якість життя як критерій ефективності процесу реабілітації дітей з хронічною серцевою недостатністю / Чеховська М., Чеховська Л. // Інтеграційні питання сучасних технологій, спрямованих на здоров'я людини : зб. наук. пр. – Харків, 2017. – С. 181–183.

87. Шиян Б. Теорія і методика фізичного виховання школярів. – Тернопіль: Навчальна книга; 2006. Ч. 1. – 272 с.

88. Chekhovska M. Exercise training as the main component for treating pediatric patients with chronic heart failure / Maryana Chekhovska, Liubov Chekhovska // Journal of physical education and sport. – 2016. – Vol. 16, is. 2. – P. 505–509.

89. Benavidez O, Gauvreau K, Jenkins K. Diagnostic errors in pediatric echocardiography: development of taxonomy and identification of risk factors. *Circulation*. 2008;117:2995–300.

90. Betts, J. Gordon (2013). *Anatomy & physiology*. pp. 787–846. ISBN 1938168135.

91. Cardiac rehabilitation. A national clinical guideline. Scottish Intercollegiate Guidelines Network; 2002. 34 p.

92. Centers for Disease Control and Prevention, (CDC) (14 October 2011). "Prevalence of coronary heart disease—United States, 2006–2010". *MMWR. Morbidity and Mortality Weekly Report*. 60 (40): 1377–81.

93. ESC Guidelines for the diagnosis and treatment of acute and chronic heart failure 2008: the Task Force for the Diagnosis and Treatment of Acute and Chronic Heart Failure 2008 of the European Society of Cardiology. Developed in collaboration with the Heart Failure Association of the ESC (HFA) and endorsed by the European Society of Intensive Care Medicine (ESICM). *Eur. Heart J*. 2008;29;19:2388–2442.

94. ESC Guidelines for the diagnosis and treatment of acute and chronic heart failure 2012: the Task Force for the Diagnosis and Treatment of Acute and Chronic Heart Failure 2008 of the European Society of Cardiology. *European Heart Journal*. 2012;33:1787–1847.

95. ESH/ESC Guidelines for the management of arterial hypertension. *Journal of Hypertension*. 2013;31(7):1281–1357.
96. European Society of Cardiology
97. [Fleming S](#), [Thompson M](#), [Stevens R](#), [Heneghan C](#), [Plüddemann A](#), [Maconochie I](#), [Tarassenko L](#), [Mant D](#). Normal ranges of heart rate and respiratory rate in children from birth to 18 years: a systematic review of observational studies. *The Lancet*. 2011;377;9770:1011–8.
98. Fuster, V; Alexander RW; O'Rourke RA (2001). *Hurst's The Heart* (10th ed.). McGraw-Hill. p. 53.
99. Guidelines for school and community programs to promote lifelong physical activity among young people. *J Sch Health*. 1997;67:202–19.
100. Guidelines for the diagnosis and treatment of Chronic Heart Failure. The Task Force for the diagnosis and treatment of CHF of the European Society of Cardiology. *European Heart Journal*. 2005;26 (22):2472.
101. Gunnar AV. Borg Psychophysical bases of perceived exertion. *Medicine and science in sports and exercise*. 1982;14;5:377– 381.
102. Kirkpatrick J, Vannan M, Narula J, Lang R. Echocardiography in heart failure: applications, utility, and new horizons. *J Am Coll Cardiol*. 2007;50(5):381–396.
103. Kraus W, Keteyian S. *Cardiac Rehabilitation*. Totowa, New Jersey: Humana Press, 2007. 307 p.
104. Madriago E. Heart Failure in Infants and Children. *Pediatrics in Review*. 2010;31:4–6.
105. Moran, AE; Forouzanfar, MH; Roth, GA; Mensah, GA; Ezzati, M; Flaxman, A; Murray, CJ; Naghavi, M (8 April 2014). "The global burden of ischemic heart disease in 1990 and 2010: the Global Burden of Disease 2010 study". *Circulation*. 129 (14): 1493–501. doi:10.1161/circulationaha.113.004046.
106. Murphy, Anne M. (2008-07-16). "The Blalock-Taussig-Thomas Collaboration". *JAMA*. 300 (3): 328–30. doi:10.1001/jama.300.3.328.
107. Szczegielniak J, Bogacz K, Łuniewski J. Badania czynnościowe w fizjoterapii pulmonologicznej i kardiologicznej. *Rehabilitacja w praktyce*. 2015;1:19–20.
108. Tracie LM, Horgan S, Steven E. Lipshultz Exercise rehabilitation of pediatric patients with cardiovascular disease *Progress in Pediatric Cardiology/ Lipshultz*. 2005;20:27–37.
109. US Department of Health and Human Services. *Physical Activities of Health: A Report of the Surgeon General*, Atlanta, GA: US Department of Health and Human Services, Center for Disease Control and Prevention, National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion; 1996.
110. Voci P, Bilotta F, Caretta Q, Mercanti C, Marino B (1995). "Papillary muscle perfusion pattern. A hypothesis for ischemic papillary muscle dysfunction". *Circulation*. 91 (6): 1714–8. doi:10.1161/01.cir.91.6.1714. PMID 7882478.

Інформаційні ресурси інтернет:

1. Амосова К. М. Практикум з внутрішньої медицини. Кардіологія <https://www.twirpx.com/file/1061171/>
2. Електронний каталог ЛДУФК імені Івана Боберського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://3w.ldufk.edu.ua/>

3. Електронний репозитарій ЛДУФК імені Івана Боберського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/>
4. Візер В. А. Лекції з терапії [Інтернет]. 2011 [цитовано 2017 Вер. 14]. Доступно на: <http://medbib.in.ua/lektsii-terapii.html>
5. Електронний журнал з клінічної анатомії <http://link.springer.de/link/service/journals/00276/index.htm>
6. Коваленко В.Н. Керівництво по кардіології. Частина 2, 2008. Режим доступу: <http://medbib.in.ua/rukovodstvo-kardiologii-chast875.html>
7. Медична електронна бібліотека книг по анатомії. <http://meduniver.com/Medical/Book/>
8. Медичний портал Meduniver, розділ «Анатомія людини». <http://meduniver.com/Medical/Anatom/>
9. Проект рекомендацій Асоціації кардіологів України щодо ведення пацієнтів з гострим коронарним синдромом без стійкої елевації сегмента ST. Режим доступу: <https://strazhesko.org.ua/upload/2014/02/20/dokument1.doc>
10. Про затвердження Інструкції про встановлення груп інвалідності: наказ МОЗ України від 19.07.2005 № 362 [Інтернет]. 2005 [цитовано 2017 Серп. 30]. Доступно на: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1295-11>
11. Рекомендації європейського товариства кардіологів в лікуванні. Режим доступу: <https://www.google.com.ua/url?>
12. Рекомендації європейської асоціації кардіологів щодо ведення пацієнтів з ІХС. Режим доступу: <http://oaji.net/articles/2017/6051-1522763493.pdf>
13. Рекомендації ЕОК по веденню пацієнтів з гострим. Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/rekomendatsii-eok-po-vedeniyu-patsientov-s-ostrym-infarktomiokarda-s-podemom-segmenta-st-2017>
14. Сурков ДМ. Гостра серцева недостатність у дітей. [Інтернет]. 2015 [цитовано 2015 Бер. 27]. Доступно на: <http://health-ua.com/article/3225.html>.
15. Чеховська М. Вплив фізичної реабілітації на психоемоційний стан дітей шкільного віку з хронічною серцевою недостатністю [Електронний ресурс] / Мар'яна Чеховська // Спортивна наука України. – 2017. – № 3. – С. 55–60. – Режим доступу: <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu>
16. Інтернет ресурс. Режим доступу: http://allref.com.ua/uk/skachaty/Fizichna_reabilitaciya_pri_ishemichniy_hvorobi_serca?page=4
17. Інтернет ресурс. Режим доступу: <http://a-yak.com/sinusova-taxikardiya-porushennya-roboti-serca/>
18. Інтернет ресурс. Режим доступу: http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/magistr/classes_stud/
19. Інтернет ресурс. Режим доступу: http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/distance/lectures_stud/
20. Інтернет ресурс. Режим доступу: http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/therapy_fpo/classes_stud/uk/фпо/інтерни/Внутрішні%20хвороби/1%20рік/31.%20Вроджені%20вади%20серця.htm
21. Інтернет ресурс. Режим доступу: <http://medbib.in.ua/klassifikatsiya-aritmiy-47096.html>

22. Інтернет ресурс. Режим доступу: <http://medbib.in.ua/sinusovaya-bradikardiya.html>
23. Інтернет ресурс. Режим доступу: <http://medix.in.ua/кров/методи-лікування-аритмії-фізичними-в/>
24. Інтернет ресурс. Режим доступу: <http://vo.ukraine.edu.ua/mod/page/view.php?id=2662>
25. Інтернет ресурс. Режим доступу: <http://youalib.com/node/56>
26. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://arrhythmia.center/ua/questions/chto-takoe-ekstrasistoliya-metodyi-i-sposobyi-lecheniya/>
27. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://arrhythmia.center/ua/vrozhdyonnyie-poroki-serdtsa/>
28. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://childrensnational.org/>
29. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://ehokor.com.ua/kardiologiya/aritmii/>
30. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://eurecamed.com.ua/services/wpwsyndrome>
31. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://healthday.in.ua/zakhvoryuvannya/ishemichna-khvoroba-sertsya-ikhs>
32. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://my.clevelandclinic.org/departments>
33. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://nebolet.com.ua/bolezni/ishemicheskaja-bolezn-serdca.html>
34. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://onlinelibrary.wiley.com/>
35. Інтернет ресурс. Режим доступу: https://pidruchniki.com/77888/meditsina/aritmii_sertsya#665
36. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5280673/page:14/>
37. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://www.escardio.org/>
38. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://www.heart.org/en>
39. Інтернет ресурс. Режим доступу: <https://www.obozrevatel.com/ukr/health/cardiology/ishemichna-hvoroba-sertsya-yak-uniknuti-smertelnoi-zagrozi.htm>
40. The AHA's Recommendations for Physical Activity in Children [Internet]. 2013 [cited 2016 Feb. 1]. Available from: <http://www.heart.org/HEARTORG/HealthyLiving/HealthyKids/ActivitiesforKids/The-AHAs-Recommendations-for-Physical-Activity-in-Children>
41. Treatment Options for Heart Failure, [American Heart Association](http://www.heart.org/HEARTORG/Conditions/HeartFailure/TreatmentOptionsForHeartFailure/Treatment-Options-for-Heart-Failure_UCM_002048_Article) [Internet]. 2012 [cited 2016 Aug. 10]. Available from: http://www.heart.org/HEARTORG/Conditions/HeartFailure/TreatmentOptionsForHeartFailure/Treatment-Options-for-Heart-Failure_UCM_002048_Article.
42. World Health Statistics [Internet].